

The Five Eras of Pesach *From Nature to History to Now*

Why do we eat matza?

1 This is the **poor bread** that our ancestors ate in the Land of Mitzrayim. Haggada

הָא לַחֲמַא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהַתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם.

2 And they shall eat the meat **on this night** fire-roasted, with flatbread on bitter herbs shall they eat it.¹ Ex. 12:8

וְאָכְלוּ אֶת־הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־מָרִים יֹאכְלֶהּ:

3 You shall not eat unleavened stuff with it. Seven days you shall eat with it flatcakes, poverty's bread, for **in haste you did go out from the land of Mitzrayim**; so that you will remember the day of your going out from Mitzrayim all the days of your life. Deut. 16:3

לֹא־תֹאכַל עִלְיוֹ חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עִלְיוֹ מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי כִּי בְּחִפְזוֹן יֵצְאֶת מִצְרָיִם מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם יְצִאתְךָ מִצְרָיִם כֹּל יְמֵי תְּהִיָּה:

4 And they baked the dough that they had brought out of Mitzrayim in rounds of flatbread, for it had not leavened, since they had been

¹ All translations are from Alter, Robert. *The Hebrew Bible: A Translation with Commentary*. W. W. Norton & Company. Kindle Edition. I have made a few changes to Alter's translation.

driven out of Mitzrayim and **could not tarry**, and provisions, too, they could not make for themselves. Ex. 12:39

וַיֹּאֲפוּ אֶת־הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עִגְלַת מִצּוֹת כִּי לֹא חִמְּזוּ כִּי־גֵרָשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה וְגַם־צֹדֵה לֹא־עָשׂוּ לָהֶם:

1 The *Pesah* & *Matza* Holidays

1 4 And they said to Pharaoh, “We have come to sojourn in the land, for there is no pasture for your servants’ **flocks** because the famine is grave in the land of Canaan. And so, let your servants, pray, dwell in the land of Goshen.” [5a-6b] And Pharaoh said to Joseph, saying, “Let them dwell in the land of Goshen, and if you know there are able men among them, make them **masters of the livestock**, over what is mine.” And Jacob and his sons had come to Mitzrayim, to Joseph, and Pharaoh king of Mitzrayim heard. 5 And Pharaoh said to Joseph, saying, “Your father and your brothers have come to you. [6a] The land of Mitzrayim is before you. In the best of the land settle your father and your brothers. Let them dwell in the land of Goshen.” Gen. 47:4-6

ד וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה לְגֹר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן כִּי־אֵין מְרֻעָה לִצְאֹן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ כִּי־כִבֵּד הָרָעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יִשְׁבוּ־נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן: ה וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאֶחָיךָ בָּאוּ אֵלֶיךָ: ו אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הִוא בְּמִיטֵב הָאָרֶץ הוֹשֵׁב אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אֶחָיךָ יִשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וְאִם־יִדְעַת וְיִשְׁבֶּם אֲנִשִּׁי־חֵיל וְשִׂמְתֶם שָׂרֵי מִקְנֵה עַל־אֲשֶׁר־לִי:

2 As birds fly above, so shall YHWH Tz’va-ot protect Jerusalem, **protecting and saving, sparing and rescuing**. Is. 31:5

כְּצַפְרִים עֹפֹת כֹּן יִגֹּן יְיָ־הַנְּהַ צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלַם גְּנוּן וְהִצִּיל פְּסוּחַ וְהִמְלִיט:

2 The *Pesah* of *Mitzrayim*

And YHWH said to Moses and to Aaron in the land of Mitzrayim, saying, 2 “This month is for you head of months, it is the first for you of the months of the year. 3 Speak to all the community of Israel, saying: ‘On the tenth of this month, let every man take a lamb for a father’s

house, a lamb for a household. 4 And should a household be too small to have a lamb, it must take together with its neighbor who is close to its house, in proportion to the persons, each man according to what he eats shall take his portion of the lamb. 5 An unblemished lamb, a yearling male you shall have, from the sheep or from the goats you may take it. 6 And it shall be a thing to be kept by you until the fourteenth day of this month, and the whole congregation of the community of Israel shall slaughter it at twilight. 7 And they shall take from the blood and put it on the two doorposts and on the lintel, on the houses in which they will eat it. 8 And they shall eat the meat on this night fire-roasted, with flatbread on bitter herbs shall they eat it. 9 Do not eat from it raw, nor in any way cooked in water, but fire-roasted, its head with its shanks and with its entrails. 10 And you shall leave nothing from it by morning, and what is left of it by morning in fire you shall burn. 11 And thus shall you eat it: your loins girded, your sandals on your feet, your staff in your hand, and you shall eat it in haste. It is a Pesah offering to YHWH. 12 And I will cross through the land of Mitzrayim on this night, and I will strike down every firstborn in the land of Mitzrayim from man to beast, and from all the gods of Mitzrayim I will exact retributions. I am YHWH. 13 And the blood will be a sign for you upon the houses in which you are, and I will see the blood and I will pass over you, and no scourge shall become a Destroyer amongst you when I strike in the land of Mitzrayim. Ex. 12:1-13

א ויאמר י-הוה אל-משה ואל-אהרן בארץ מצרים לאמר: ב החדש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: ג דברו אל-כל-עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש עשה לבית-אבת עשה לבית: ד ואם-ימעט הפיית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל-ביתו במכסת נפשת איש לפי אכלו תכסו על-העשה: ה עשה תמים זכר בן-שנה יתנה לכם מן-הכבשים ומן-העזים תקחו: ו והנה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת-ישראל בין הערבים: ז ולקחו מן-הדם ונתנו על-שתי המזוזות ועל-המשקוף על הבתים אשר-יאכלו אתו בהם: ח ואכלו את-הבשר בלילה הזה צלי-אש ומצות על-מררים יאכלהו: ט אל-תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם-צלי-אש ראשו על-כרעיו ועל-קרבו: י ולא-תתירו ממנו עד-בקר והנותר ממנו עד-בקר באש תשרפו: יא וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים בעליכם ברגליכם ומקלכם בידיכם ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא לי-הנה: יב ועברתי בארץ-מצרים בלילה הזה והפיתי כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכל-אלהי מצרים אעשה שפטים אני

י-הוה: יג והיה ה' לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את-ה' ופסחתי עלכם ולא-יהיה בכם נגף למשחית בהפתי בארץ מצרים:

3 *The Pesah of the First Commonwealth*

1 Seven days shall you eat flat-bread. The very first day you shall expunge leaven from your houses, for whosoever eats leavened bread, that person shall be cut off from Israel, from the first day to the seventh day. Ex. 12:15

שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם כי | כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד-יום השבעי:

2 In the first month, on the fourteenth day of the month in the evening you shall eat flatbread, until the twenty-first day in the evening.
19 Seven days no leaven shall be found in your houses, for whosoever eats what is leavened, that person shall be cut off from the community of Israel, sojourner and native of the land alike. Ex. 12:18-19

יח בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחודש בערב: יט שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי | כל-אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ:

3 You shall not eat unleavened stuff with it. Seven days you shall eat with it flatcakes, poverty's bread, for in haste you did go out from the land of Mitzrayim; so that you will remember the day of your going out from Mitzrayim all the days of your life. Deut. 16:3

לא-תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל-עליו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-יום צאתך מארץ מצרים כל ימי תיך:

4 Six days you shall eat flatbread, and on the seventh day an assembly to YHWH your God. You shall do no task. Deut. 16:8

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לי-ה' א-להיך לא תעשה מלאכה:

5 Blessed are You, Adonai our God, Ruler of the universe, who brings forth bread from the earth. Haggada

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.

6 Blessed are You, Adonai our God, Ruler of the universe, who sanctified us by God's commandments and commanded us on the eating of matza. Haggada

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה.

7 And all YHWH's service was firmly set on that day to do the paschal sacrifice and to offer up burnt offerings on the altar of YHWH according to the command of King Josiah. 17 And the Israelites present did the paschal sacrifice at that time and the Festival of Flatbread seven days. 18 And no Pesah like it had been done in Israel from the days of Samuel the prophet, and all the kings of Israel had not done like the Pesah that Josiah and the priests and the Levites and all Judah and Israel present and the dwellers of Jerusalem did. 19 In the eighteenth year of Josiah's kingship this Pesah was done. II Chron. 35:16-19

טז וְתַכּוֹן כָּל-עֲבוֹדַת יְ-הוָה בַּיּוֹם הַהוּא לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְהַעֲלוֹת עֹלֹת עַל מִזְבֵּחַ יְ-הוָה כְּמִצְוֹת הַמִּלְוֶה לְאֲשִׁיהוּ: יז וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים אֶת-הַפֶּסַח בְּעֵת הַהִיא וְאֶת-תֵּג הַמִּצְוֹת שִׁבְעַת יָמִים: יח וְלֹא-נִעְשְׂהָ פֶסַח כְּמִהוּ בְּיִשְׂרָאֵל מִיַּמי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל-מְלָכֵי יִשְׂרָאֵל | לֹא-עָשׂוּ כְּפֶסַח אֲשֶׁר-עָשְׂהָ לְאֲשִׁיהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל-יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם: יט בְּשִׁמוֹנֶה עָשָׂרֶה שָׁנָה לְמַלְכוּת יְאֲשִׁיהוּ נִעְשְׂהָ הַפֶּסַח הַזֶּה:

4 The Pesah of the Talmud

1 This is the poor bread that our ancestors ate in the Land of Mitzrayim. All who lack, come and eat; all who need, come and observe the Pesah. This year, here; next year in the Land of Israel. This year slaves; next year free people. Haggada

הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפִּין
יִיתִי וְיִיכַל, כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וְיִפְסַח. הַשְּׁתָא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה
בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. הַשְּׁתָא עַבְדִּי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין.

2³ They brought [vegetables] before him. He dips the ḥazeret before he reaches the bread, [with the bitter herbs]. They brought before him matza and ḥazeret and ḥaroset, and two cooked dishes; although ḥaroset is not a mitzva. Rabbi Eliezer ben Tzadok says: [It is a] mitzva. And in Temple [times] they brought before him the body of the Paschal lamb.

ג הִבִּיאוּ לְפָנָיו, מִטְבֵּל בְּחִזְרַת, עַד שְׁמַגִּיעַ לְפַרְפֹּרֶת הַפֶּת. הִבִּיאוּ
לְפָנָיו מִצָּה וְחִזְרַת וְחִרְסֶת וְשְׁנֵי תַבְשִׁילִין, אֶף עַל פִּי שְׂאִין חִרְסֶת
מִצָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר, מִצָּה. וּבַמִּקְדָּשׁ הָיוּ
מְבִיאִים לְפָנָיו גּוֹפּוֹ שֶׁל פֶּסַח:

4 They poured the second cup for him, and here the son asks his father. And if the son does not have the intelligence, his father teaches him: Why is this night different from all other nights? As on all other nights we eat leavened bread and matza; on this night all matza. As on all other nights we eat other vegetables; on this night bitter herbs. As on all other nights we eat roasted, stewed, or cooked meat, on this night all roasted meat. As on all other nights we dip once; on this night twice. And according to the intelligence of the son, his father teaches him. When teaching his son about the Exodus. He begins with disgrace and concludes with glory. And he expounds from: “An Aramean tried to destroy my father” (Deut. 26:5), until he concludes the entire section.

ד מְזִגּוּ לוֹ כּוֹס שְׁנִי, וְכֹאן הֵבִן שׁוֹאֵל אָבִיו, וְאִם אֵין יָדַעַת בְּבִן,
אָבִיו מְלַמְדוֹ, מֵה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלַּיְלוֹת, שֶׁבְּכָל
הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמִצָּה, הַלַּיְלָה הַזֶּה כָּלוּ מִצָּה. שֶׁבְּכָל
הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יִרְקוֹת, הַלַּיְלָה הַזֶּה מָרוֹר. שֶׁבְּכָל
הַלַּיְלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֶּשֶׂר צָלִי, שְׁלוֹק, וּמִבְשָׁל, הַלַּיְלָה הַזֶּה כָּלוּ

צָלִי. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ מְטַבִּילִין פְּעַם אַחַת, הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי
פְּעָמִים. וְלִפִּי דַעְתּוֹ שֶׁל בֶּן, אָבִיו מִלְמָדוֹ. מִתְחִיל בְּגִנוֹת וּמְסִים
בְּשֶׁבַח, וְדוֹרֵשׁ מֵאַרְמֵי אוֹבֵד אָבִי, עַד שִׁיגְמֹר כָּל הַפְּרָשָׁה כְּלָה:

5 **Rabban Gamliel** would say: Anyone who did not say these three matters on Pesah has not fulfilled his obligation: **The Paschal lamb, matza, and bitter herbs**. The Paschal lamb because the Place passed over [*pasah*/פסח] the houses of our forefathers in Mitzrayim... Matza because our ancestors were redeemed from Mitzrayim... Bitter herbs because the Mitzrayimians embittered our forefathers' lives in Mitzrayim... In each and every generation a person must view themselves as though they personally left Mitzrayim, as it is stated: “**And you shall tell your child on that day**, saying: It is because of this which YHWH did for me when I came forth out of Mitzrayim” (Exodus 13:8). Therefore we are obligated to thank, praise, glorify, extol, exalt, honor, bless, revere, and laud the One who performed for our forefathers and for us all these miracles: God took us out from slavery to freedom, from sorrow to joy, from mourning to a Festival, from darkness to a great light, and from enslavement to redemption. And we will say before God:

Halleluya. Mishna P'sachim 10:3-5 and Haggada

ה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר, כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלוֹ
בְּפֶסַח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ, וְאֵלוֹ הוּא, פְּסַח, מַצָּה, וּמְרוֹר. פְּסַח,
עַל שׁוּם שֶׁפֶּסַח הַמָּקוֹם עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם... מַצָּה, עַל
שׁוּם שֶׁנִּגְאָלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם... מְרוֹר, עַל שׁוּם שֶׁמִּרְרוּ
הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם... בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם
לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג), וְהִגַּדְתָּ
לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם. לְפִיכֹךְ אֲנַחְנוּ
חַיִּבִין לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדַּר, לְבָרֵךְ,
לְעַלֵּה, וּלְקַלֵּס, לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלוֹ,

הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבֹדוֹת לְחָרוֹת, מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֶבֶל לְיוֹם טוֹב,
וּמֵאֶפְלָה לְאוֹר גָּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֻלָּה. וְנֹאמַר לְפָנָיו, הַלְלוּיָהּ:

3 A story of R' Eliezer, R' Y'hoshua, R' Elazar ben Azaria, R' Akiva and R' Tarfon, who were dining in B'nai B'rak and **telling of the exodus from Mitzrayim** all that night, until their students came and said, "Our Rabbis, it's time to read the morning Sh'ma. Haggada

מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבֵנֵי בְרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הֵגִיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית.

R' Elazar said, I'm about 70 years old, but I was never privileged to know why **we tell of the exodus from Mitzrayim** at night [at the Seder] until ben Zoma explained, as it says: so that you will remember the day of your going out from Mitzrayim *all* the days of your life. The days of your life means the days; *all* the days of your life includes the nights. Other Rabbis say, the days of your life means in this world; *all* the days of your life includes the coming world.

Haggada

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָרִי אֲנִי כְּבֹן שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאֶמֶר **יְצִיאַת מִצְרַיִם** בְּלַיְלוֹת עַד שֶׁדָּרְשָׁה בֶּן זוֹמָא, שֶׁנֶּאֱמַר, לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלַּיְלוֹת. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהַבִּיא לִימּוֹת הַמָּשִׁיחַ:

4 A story about Rabban Gamliel and the Elders who were dining in the home of Baitus ben Zunin in Lod and who were busy with **the laws of the paschal lamb** until the crowing of the rooster.

Tosefta P'sachim 10.8

מַעֲשֵׂה בְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְזַקְנִים שֶׁהָיוּ מְסוּבִין בְּבֵית בֵּיתוֹס בֶּן זוּנִין בְּלוֹד וְהָיוּ עֹסְקִין בְּהַלְכוֹת הַפֶּסַח כָּל הַלַּיְלָה עַד קְרוֹת הַגֶּבֶר.

5 ³ And Boaz said to her at mealtime, “Come here and eat of the bread and **dip your crust in vinegar.**” And she sat alongside the reapers, and he bundled together roasted grain for her, and she ate and was sated and left some over. Ruth 2:14

וַיֹּאמֶר לָהּ בְעֵזוֹ לֵעֵת הָאֲכֹל גִּשְׂי הַלֶּם וְאָכְלָת מִן־הַלֶּחֶם וְטִבַּלְתְּ פִתּוֹ בַחֲמֶזֶץ וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקּוֹצְרִים וַיִּצְבְּטֶלְהָ קָלְי וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתֵּתֶר:

6 Blessed are You, Adonai our God, Ruler of the universe, who redeemed us and redeemed our ancestors in Mitzrayim and brought us to this night on which to eat matza and marror. Thus, Adonai our God and God of our ancestors, bring us to more holidays and pilgrimages as they arrive in shalom, happy in the rebuilding of your City and rejoicing in your worship. And we will eat there from the Temple sacrifices and the Paschal sacrifices, their blood reaching the side of your altar, as You desire; and we will acknowledge You with a new song about our redemption and the fulfillment of our lives. Blessed are You, Adonai, who redeemed Israel.

Blessed are You, Adonai our God, Ruler of the universe, who creates the fruit of the vine. Haggada

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעָנוּ לַלַּיְלָה הַזֶּה לֶאֱכֹל בּוֹ מַצָּה וּמְרוֹר. כֵּן ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יִגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתֵנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירְךָ וְשָׂשִׁים בְּעִבּוֹדְתְךָ. וְנֹאכַל שֵׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחְךָ לְרָצוֹן, וְנוֹדֶה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתֵּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ה', גָּאֵל יִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

5 The Pesah of Now

Appendix

1 We were slaves to Pharaoh in the Land of Mitzrayim. And Adonai, our God, took us out from there with a strong hand and an outstretched arm. And had the Blessed Holy One not taken our ancestors from Mitzrayim, behold we and our children and our children's children would all be enslaved to Pharaoh in Mitzrayim. And even if we were all sages, all discerning, all elders, all knowledgeable about the Torah, it would be a commandment upon us to tell the story of the exodus from Mitzrayim. And anyone who elaborates in telling the story of the exodus from Mitzrayim is praiseworthy. Haggada

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם, וַיּוֹצֵאֵנוּ ה' אֱ-לֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד
חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה. וְאֵלֹהֵינוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בָנֵינוּ מִשְׁעֲבָדִים הָיִינוּ
לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם. וְאִפִּילוּ כָּלֵנוּ חֲכָמִים כָּלֵנוּ נְבוֹנִים כָּלֵנוּ זִקְנִים
כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה מְצוּהָ עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. וְכָל
הַמְרַבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָרִי זֶה מְשֻׁבָּח.

2 From the beginning, our ancestors were idol worshipers. And now, the Place has brought us close to God's worship, as it is stated:

And Joshua said to all the people: "Thus said YHWH God of Israel: 'Your forefathers dwelled across the Euphrates long ago—Terah father of Abraham and father of Nahor, and **they served other gods**. 3 And I took your father Abraham from across the Euphrates and led him to the land of Canaan, and I multiplied his seed and gave him Isaac. 4 And I gave to Isaac Jacob and Esau, and I gave to Esau the high country of Seir to take hold of, but Jacob and his sons went down to Mitzrayim.

Joshua 24:2-4

מִתְחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְעַכְשָׁיו קָרְבָנוּ הַמָּקוֹם לְעֲבֹדָתוֹ,
שֶׁנֶּאֱמַר:

ב וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-כָּל-הָעָם כֹּה-אָמַר יְ-הוָה אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַנָּהָר יֵשְׁבוּ
אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תַּרְחַח אָבִי אַבְרָהָם וְאָבִי נָחֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים: ג וַאֲקַח
אֶת-אֲבִיכֶם אֶת-אַבְרָהָם מֵעֶבֶר הַנָּהָר וְאוֹלָהּ אוֹתוֹ בְּכָל-אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַרְבַּע נָאֲרָה
אֶת-זָרְעוֹ וְאַתָּן לֹו אֶת-יִצְחָק: ד וְאַתָּן לְיִצְחָק אֶת-יַעֲקֹב וְאַתָּעֲשׂוּ וְאַתָּן לְעֵשָׂו
אֶת-הָר שִׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם: